

FORSVARSMINISTERIET

TALEPUNKTER TIL BRUG FOR BESVARELSE AF SPØRGSMÅL NR. W OG K FRA HHV. URU OG FOU OM AVISKLIP

DET TALTE ORD GÆLDER

Udenrigsudvalget og Forsvarsudvalget har bedt mig om at besvare to forskellige samrådsspørgsmål – spørgsmål nr. W og K. Da de to spørgsmål vedrører det samme emne, har vi kunnet slå de to samråd sammen og afvikle dem under ét.

Omdrejningspunktet i dag er de besvarelser, som jeg i perioden fra den 1. februar 2007 til den 23. februar 2007 gav på tre § 20-spørgsmål fra Frank Aaen.

Grunden til, at de tre besvarelser, der er mere end to år gamle, er blevet interessante igen, skyldes det forhold, at dagbladet Politiken i slutningen af januar 2009 bragte nogle artikler om emnet. I artiklerne sås der tvivl om rigtigheden af mine besvarelser fra 2007. Det fremgår bl.a., at et arkiv med avisklip om de kritisable forhold i en af de amerikanske fangelejre i Afghanistan "pludselig" er dukket op i Forsvarsministeriet. Det på trods af, at ministeriet ifølge artiklen tidligere har afvist overfor Folketinget, at artiklerne fandtes i ministeriets journaler.

Jeg vil her nærmere redegøre for baggrunden for mine tre besvarelser fra februar 2007. Jeg har i et brev den 28. januar 2009 til Forsvarsudvalgets medlemmer skriftligt redegjort for sagen. Jeg har for god ordens skyld medbragt en kopi af brevet, som nu vil blive runddelt [?]. Skulle Udenrigs-

udvalgets medlemmer ikke være bekendt med brevet, kan jeg sige, at min redegørelse i dag vil tage udgangspunkt i brevets indhold.

Som bekendt, så besvarede jeg tilbage i februar 2007 et spørgsmål nr. S 1869 stillet af hr. Frank Aaen. Spørgsmålet gik på, om bl.a. en artikel fra Politiken af 24. januar 2002 om forholdene i en amerikansk militærlejr i Afghanistan indgik i Forsvarsministeriets akter – eller med andre ord: Var artiklen indgået i ministeriets sagsbehandling i forbindelse med min forgængers håndtering af sagen tilbage i 2002.

I besvarelsen af spørgsmålet anførtes det, at Forsvarsministeriet dagligt modtager en række aviser, herunder Politiken, og at relevante artikler herfra omdeles i form af presseklip.

Det fremgik videre af svaret, at presseklip ikke journaliseres, og at de derfor kun vil indgå i ministeriets sagsakter, såfremt de har været genstand for en selvstændig administrativ sagsbehandling eller på anden måde indgår i en sagsekspedition.

Endelig anførtes det, at bl.a. den omhandlede artikel ved en søgning i Forsvarsministeriets journalsystem ikke sås at indgå i ministeriets sagsakter i 2002.

I senere svar på spørgsmål nr. S 2503 og S 2752, ligeledes stillet af hr. Frank Aaen, hvor der med henvisning til svaret på bl.a. spørgsmål nr. S 1869 blev anmodet om at få oversendt de i de tidligere spørgsmål nævnte artikler, henvistes der til besvarelsen af spørgsmål nr. S 1869 og dennes ordlyd.

Som det fremgår af besvarelsen af spørgsmål nr. S 1869 og af de i de to efterfølgende svar indeholdte henvisninger hertil, var det afgørende for ministeriets besvarelse af de stillede spørgsmål, om avisartiklen tilbage i 2002 i Forsvarsministeriet havde været genstand for en administrativ sagsbehandling og efterfølgende journalisering.

Dette var ifølge Forsvarsministeriets journal – som også anført i svarene – ikke tilfældet.

Når det er sagt, er det på den anden side klart, at Forsvarsministeriet modtager aviser og får foretaget presseklip, hvilket også er anført i besvarelsen af spørgsmål nr. S 1869. Ministeriet var i den forbindelse i besiddelse af den omhandlede artikel tilbage fra januar 2002 som presseklip og ikke i form af en i 2002 journaliseret akt.

Her kan jeg ikke lade være med at indskyde, at man som forsvarsminister naturligvis gerne vil følge med i medierne så meget som muligt. Men jeg har for længst konstateret, at det ikke er muligt at nå det hele. Jeg kan derfor heller ikke sige noget om, hvorvidt min forgænger rent faktisk har læst den pågældende artikel.

Men som jeg også gav udtryk for i mit brev til Forsvarsudvalget i januar måned, så er det klart, at det ville have været mere hensigtsmæssigt, hvis man udtrykkeligt i de tre svar havde oplyst, at Forsvarsministeriet var i besiddelse af den pågældende artikel og havde oversendt den til spørgeren. Særligt i forbindelse med de to sidste svar, og ikke mindst i lyset af, at det i det første svar rent faktisk oplyses, at Forsvarsministeriet dagligt modtager en række aviser, herunder Politiken, og at relevante artikler herfra omdeles i form af presseklip.

Som jeg også skrev i brevet, så er det et forhold, som jeg gerne vil beklage – også her i dag.

Jeg vil imidlertid også gerne erindre udvalgene om, at tiden umiddelbart efter "Den hemmelige krig" var meget hektisk. Spørgsmålet om avisklip var blot et af de mere end hundrede spørgsmål, der blev stillet af både Folketingsmedlemmer og Folketingsudvalg i forlængelse af filmen. Herudover blev Forsvarsministeriet overdyngt med henvendelser fra offentligheden og medierne.

Det centrale i diskussionerne efter filmen "Den hemmelige Krig" var spørgsmålet om regeringen havde et faktisk eller retligt grundlag for at vide eller burde vide, at USA ikke ville overholde sine internationale forpligtelser i relation til tilbageholdte i Afghanistan.

Og her skal man huske på, at der allerede tilbage i begyndelsen af 2002 var en livlig debat både internationalt og i Danmark – bl.a. i Folketinget – om den amerikanske fortolkning af Geneve-konventionerne; særligt i forbindelse med etableringen af fangelejren i Guantanamo. Den debat er naturligvis også nævnt i redegørelsen af 13. december 2006 om faktuelle og retlige spørgsmål i tilknytning til danske styrkers tilbageholdelse og overladelse af personer i Afghanistan i 1. halvår 2002.

Det fremgår også af redegørelsen, at regeringen i flere tilfælde i perioden fra artiklen blev bragt og til den 17. marts 2002, hvor de 31 tilbageholdte blev overladt til amerikanerne, modtog tilkendegivelser fra den amerikanske administration om, at tilbageholdte ville blive behandlet humant.

Regeringen havde derfor – uanset Politikens artikel – ikke grund til at betvivle, at overladelsen af de 31 tilbageholdte ville være forenelig med Danmarks forpligtelser i henhold til den humanitære folkeret.

Lad mig i øvrigt i den forbindelse henlede opmærksomheden på, at vi ikke var det eneste land, der havde den holdning, at man kunne overlade tilbageholdte til de amerikanske styrker. Jeg kan bl.a. henvise til brevet fra det norske forsvarsministerium, som jeg oversendte til Udenrigspolitisk Nævn den 30. januar 2007. Det var nemlig sådan, at Norge også havde specialstyrker i Afghanistan på samme tidspunkt som Danmark.

Det fremgår bl.a. af det norske brev, at de norske styrker – ligesom de danske – ikke havde andre praktiske muligheder end at overlade evt. tilbageholdte til de amerikanske styrkers varetægt.

Det fremgår også, at de norske myndigheder i en sådan situation ville lægge til grund, at de tilbageholdte ville blive behandlet i overensstemmelse med gældende folkeretlige regler. Og det er netop det centrale spørgsmål også i forhold til danske specialstyrkers mulighed i 2002 for at overlade tilbageholdte til USA. Man lagde også fra dansk side til grund, at USA ville overholde sine internationale forpligtelser.

Endelig anføres det i det norske brev, at hvis norske myndigheder i en konkret situation ikke blev tilstrækkelig forsikret om, at behandlingen af fanger skete på en måde, som Norge anså dem berettiget til, måtte dette tages op mellem myndighederne i Norge og USA.

Samlet set er det altså svært at se, at der skulle være nogen større forskel mellem den danske og den norske tilgang til overladelse af evt. tilbageholdte til USA tilbage i 2002.

oooOOooo

Dette samråd vedrører mine besvarelser på tre § 20-spørgsmål fra Frank Aaen i februar 2007. Men jeg vil dog også gerne benytte lejligheden til at knytte et par bemærkninger til de øvrige artikler, som Politiken har bragt om emnet tidligere på året.

Jeg må nemlig forstå en af spørgernes/hr. Kamal Qureshis udtalelser til Politikens netavis den 29. januar 2009 sådan, at dette samråd også hænger sammen med disse artikler. Det drejer sig bl.a. om bortkomsten af to dokumenter i Forsvarsministeriet og om forswarets tilsyneladende destruktion af dokumenter. En af spørgerne/hr. Kamal Qureshi er i den forbindelse citeret for at sige, at "nogen i regeringen har vidst mere, end de siger". Endvidere har hr. Frank Aaen også interesseret sig for de bortkomne dokumenter.

Jeg har tidligere i år ved bl.a. spørgsmål nr. 50, 51 og 52 fra Folketingets Forsvarsudvalg samt § 20-spørgsmål nr. 970, 971 og 972 svaret på spørgsmål om både de to bortkomne dokumenter og om de destruerede dokumenter.

Jeg har bl.a. oplyst Folketinget om, at man i forbindelse med behandlingen af en række aktindsigtssager helt tilbage i begyndelsen af 2006 konstaterede, at to dokumenter var bortkommet i Forsvarsministeriets arkiver. Det drejer sig ifølge Forsvarsministeriets aktlister om – jeg citerer:

- "Notits om folkeret. Forsvarsministeren skal deltage i et internationalt seminar med andre kollegaer" fra 31. januar 2002, og

- "Bidrag til operation mod Afghanistan – dansk bidrag. Forespørgsel til departementschefen vedrørende dansk bidrag til Enduring Freedom. Anmodning om oplysninger vedrørende størrelsen af det danske bidrag til specialstyrker set i relation til andre koalitionspartneres bidrag til specialoperationsstyrker i Afghanistan samt tidsperioden for, hvor længe de danske styrker rent faktisk er operative i Afghanistan" fra 27. februar 2002.

Citat slut.

Bortkomsten af de to dokumenter fra 2002 blev åbent lagt frem i forbindelse med afgørelsen af aktindsigtssagerne i 2006.

Det ærgrer mig selvfølgelig, at de to dokumenter er forsvundet. Dokumenter, der ikke kan findes, kan give grobund for unødige mytedannelser. Det har jeg selvfølgelig ingen interesse i – slet ikke når man tænker på, at de to dokumenter er udarbejdet flere år før, jeg tiltrådte som minister.

Men jeg vil samtidig gerne gøre opmærksom på, at der er tale om to dokumenter ud af rigtig mange hyldemeter af dokumenter. Man bør derfor nok være lidt forsigtig med at overgøre betydningen af disse to dokumenters bortkomst.

Jeg vil i øvrigt gerne understrege, at Forsvarsministeriet gør meget for at sikre, at dokumenter ikke bortkommer. Det pågældende eksempel viser imidlertid, at det kan ske, at enkelte dokumenter – ikke mindst lidt ældre dokumenter fra den tid, hvor sager og dokumenter alene blev arkiveret og efterfølgende opbevaret i papirform – efterfølgende ikke kan findes i arkiverne. Det er selvsagt beklageligt, men den nyere elektroniske arkivering

og opbevaring, der anvendes nu, vil forhåbentlig mindske risikoen for gentagelser.

For så vidt angår de dokumenter, der ifølge Politiken er blevet destrueret i forsvaret, har jeg oplyst Folketinget om, at de originale situationsrapporter ikke er forsvundet. Jeg kan således henvise til mit brev af 5. januar 2007 til Det Udenrigspolitiske Nævn, hvoraf bl.a. fremgår, at – og jeg citerer: "Forsvarskommandoen har i den forbindelse oplyst, at Jægerkorpsset, der har arkivpligten for Task Group Ferret, er i besiddelse af alle de daglige situationsrapporter relateret til bidragets indsættelse. Der foreligger således en ubrudt linje af situationsrapporter fra bidraget ankommer til Afghanistan i januar 2002 til bidraget hjemtages i juni 2002".

Citat slut.

Jeg kan tilføje, at situationsrapporterne tillige er omtalt flere steder i regeringens redegørelse fra december 2006, ligesom medlemmerne af det Udenrigspolitiske Nævn har haft adgang til at gennemlæse rapporter omhandlende de to tilfælde, hvor danske styrker tilbageholdt personer i Afghanistan i foråret 2002.

Forsvarskommandoen har i øvrigt i forbindelse med min besvarelse af spørgsmål nr. 50 fra Folketingets Forsvarsudvalg oplyst, at – og jeg citerer: "Den destruktion af situationsrapporter, som omtales i Politiken den 10. januar 2009, kan bero på den omstændighed, at Forsvarskommandoen ved besvarelsen af en større aktindsigtsanmodning tilbage i efteråret 2006 oplyste, at nogle situationsrapporter ved Hærens Operative Kommando var destrueret, uden at det samtidig blev oplyst, at der var tale om kopier af originale situationsrapporter fra Task Group Ferrets indsættelse i Afghanistan. Originalrapporterne opbevares alle ved Jægerkorpsset."

Citat slut.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at enkelte relevante afsnit fra otte af situationsrapporterne i efteråret 2008 er blevet udleveret til Østre Landsret. Det er sket som led i den verserende retssag mellem Forsvarsministeriet og en afghaner, der påstår at være én af de 31 tilbageholdte, som danske specialoperationsstyrker overlod til amerikanerne tilbage i 2002.

På den baggrund – og da der efterhånden er gået syv år siden danske specialoperationsstyrker var indsat i Afghanistan – vil jeg tilbyde Forsvarsudvalget, Udenrigsudvalget samt Udenrigspolitisk Nævn i fortrolighed at gennemse disse otte situationsrapporter.

Tak.